

EL VELL REI A L'EXILI

ARNO GEIGER

EL VELL REI A L'EXILI

Traducció de Ramon Monton

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició en llengua catalana: juny del 2013

Títol original alemany: *Der alte König in seinem Exil*

© 2011 Arno Geiger
© 2011 Carl Hanser Verlag München
© de la traducció: 2013, Ramon Monton

Drets exclusius en llengua catalana:
Raval Edicions SLU, Proa
Pedro i Pons, 9-11, 08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-399-1
Dipòsit Legal: B-11.741-2013
Composició: Víctor Igual, SL
Impressió: Limpergraf

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Quan jo tenia sis anys, el meu avi va deixar de reconèixer-me. Vivia a la casa del costat, més avall de casa nostra, i com que jo travessava el seu hort per fer dreuera quan anava a l'escola, de tant en tant em tirava un tros de fusta i em deia que no se m'hi havia perdut res, als seus camps. De vegades, però, s'alegrava de veure'm, se m'acostava i m'anomenava Helmut. Això igualment no representava gran cosa per a mi, i l'avi es va morir, de manera que em vaig oblidar de tot això fins que el meu pare va començar a patir la malaltia.

A Rússia hi ha una dita que afirma que, en aquesta vida, l'únic que torna són els nostres errors. I, amb l'edat, es reforcen. I com que el pare sempre ha tingut tendència a ser un solitari, vam interpretar els seus lapsus, que es van començar a manifestar poc després que es jubilàs, com un símptoma d'una falta d'interès creixent pel seu entorn. La seva actitud ens semblava molt pròpia de la seva manera de ser. Per tant, durant uns quants anys el vam atabalar amb constants exhortacions a comportar-se com calia. Ara recordo

amb una serena indignació aquest malbaratament d'energia, perquè ens enfadàvem amb la persona quan en realitat ho hauríem d'haver fet amb la malaltia. «No t'abandonis d'aquesta manera», li vam dir centenars de vegades, i el pare s'ho agafava amb calma guiant-se pel principi que la vida és menys complicada si un es resigna de seguida. No es resistia als seus oblits creixents i no feia servir cap mena de recordatori per conservar la memòria; per això tampoc no corria perill d'haver-se de queixar que algú li feia nusos als mocadors. No mantenia cap guerra de trinxeres contra el seu declivi mental ni en parlava mai, malgrat que sembla evident que a mitjan anys noranta ja devia ser conscient de la gravetat de la qüestió. Si hagués dit a algun dels seus fills. «Ho sento molt, però el meu cervell m'està deixant a l'estacada», tots hauríem pogut afrontar millor la situació. Però en comptes d'això vam participar durant anys en un joc del gat i la rata amb el pare i nosaltres fent de rates i la malaltia fent de gat.

Ja hem deixat enrere aquesta primera fase d'inseguretats i angoixa i, malgrat que encara no m'agradi gens pensar-hi, ara entenc que hi ha una gran diferència entre el fet de rendir-se perquè un no vol continuar lluitant i el fet de resignar-se perquè un sap que ha perdut la batalla. El pare estava convençut que havia perdut la batalla i, en arribar a un moment de la seva vida en què les facultats mentals l'abandonaven, es concentrava a

mantenir una actitud d'integritat, una opció que els familiars també poden dur a la pràctica per assumir les misèries de la malaltia davant de la inexistència de remeis eficaços per combatre-la.

Milan Kundera va escriure: «L'únic que podem fer davant d'aquesta derrota inevitable que anomenem vida és intentar comprendre-la».

M'imagino la demència en la fase mitjana en què es troba ara mateix el meu pare com si algú es despertés de cop sense saber on és i totes les coses, països, anys, persones, giressin al seu voltant. Aquest algú intenta orientar-se, però no se'n surt. Tot continua girant. Morts, vius, records, al·lucinacions oníriques, fragments de frases que no volen dir res, i aquest estat no canvia durant la resta del dia.

Quan sóc a casa, cosa que no passa gaire sovint, perquè hem de distribuir la càrrega de cuidar el pare entre unes quantes espatlles, el desperto cap a les nou. L'home està estirat i atònit sota les mantes, però està força acostumat a rebre al seu dormitori visites de persones que no reconeix, de manera que no es queixa.

—No et vols llevar? —li pregunto, amablement. I, per introduir una mica d'optimisme, afegeixo:— Que bé que vivim!

Ell s'incorpora, amb un posat escèptic, i diu:

—Això tu, potser!

Jo li acosto els mitjons. Ell se'ls mira aixecant les celles i pregunta:

–On és el tercer?

Jo l'ajudo a vestir-se, perquè no s'hi estigui mitja vida, i ell no ofereix cap mena de resistència. Després l'acompanyo a la cuina, on es posa a esmorzar. En acabat li dic que s'afaiti i ell em respon, picant l'ullet:

–Hauria preferit quedar-me a casa. Em sembla que trigaré una mica, de tornar a visitar-te.

L'ajudo a anar al lavabo. Ell cantusseja «caram, caram, caram», i intenta guanyar temps.

–Val més que t'afaitis, així faràs més bona fila –li dic.

Ell em segueix, vacil·lant.

–No et facis gaires il·lusions –murmura, es mira al mirall, es pentina amb totes dues mans els cabells de punta i se'ls tira cap enrere. Es mira altre cop, diu: «Com nou de trinca», somriu i dona les gràcies cordialment.

Últimament dona molt les gràcies. Fa dies va dir, sense que vingués a tomb:

–Et dono les gràcies cordialment per avançat.

Davant d'aquest tipus de manifestacions, en general reaccio de manera adequada i dic: «De res», o bé: «A disposar», o bé: «Amb molt de gust». Perquè l'experiència m'ha ensenyat que les respostes positives fan que el pare tingui la sensació que tot va bé i són molt millors que les demandes d'abans, que el feien sentir avergonyit o insegur; a

ningú li agrada respondre preguntes que fan referència als seus propis defectes, si és que les entén.

Al principi, aquestes mesures preventives eren doloroses i esgotadores. Quan un és petit es pensa que els seus pares són forts i sabran enfrontar-se amb fermesa a totes les exigències de la vida i, per tant, quan s'adona que, amb l'edat, s'afebleixen progressivament, li costa molt més d'acceptar-ho que en el cas de les altres persones. Però a hores d'ara ja m'he adaptat en bona mesura al meu nou paper, i també he après que cal aplicar nous criteris en el cas d'una persona malalta de demència. Si el meu pare vol donar gràcies, encara que no hi hagi cap motiu visible, que doni gràcies, i si vol queixar-se que tothom l'ha deixat a l'estacada, doncs que es queixi, tant si la seva valoració té res a veure amb el món real dels fets comprovables com si no. Més enllà de les fronteres del seu estat mental, més enllà de la nostra societat organitzada entorn del realisme i la persecució d'uns objectius, continua sent una persona respectable, i encara que no es pugui considerar del tot raonable segons els criteris majoritaris, continua sent brillant, fins a un cert punt.

Un gat volta pel jardí i el pare diu:

—Abans jo també tenia gats, però no eren només per a mi sol; eren socis.

I una vegada que li vaig preguntar com estava em va respondre:

—No passen miracles, tot són senyals.

I després, sense solució de continuïtat, pronunciava frases tan inversemblants i irrealment com les dels somnis:

–Sense problemes, la vida tampoc és més fàcil.

L'enginy i la saviesa d'August Geiger. La llàstima és que les paraules li surten tan lentament dels llavis que fins i tot les frases que et deixen amb un pam de nas són cada dia més rares. Tot el que s'arriba a perdre en aquest procés m'encongeix el cor. És com si veiés el meu pare dessagnar-se a càmera lenta. La vida l'abandona gota a gota. La personalitat abandona gota a gota la seva persona, però la sensació que és el meu pare, l'home que va ajudar a criar-me, encara queda intacta. Però els moments en què ja no reconec el meu pare d'abans cada cop són més freqüents, sobretot al vespre.

Els vespres ofereixen un tast del que portarà ben aviat el matí. Perquè quan es fa fosc li agafa por i el pare es posa a vagarejar, inquiet i desorientat com un vell rei a l'exili. Tot el que veu és amenaçador, tot resulta vacil·lant i inestable i amenaça de dissoldre's en qualsevol moment. I res no li transmet la sensació de ser a casa.

Fa estona que sóc a la cuina, prenent notes amb el meu ordinador portàtil. A la sala d'estar hi ha el televisor engegat i el pare, que sent les veus, travessa de puntetes el rebedor, para l'orella i murmura unes quantes vegades:

–Això no em diu res.

Llavors ve cap a la cuina i fa veure que mira com escric, però m'adono, observant-lo de cua d'ull, que necessita ajuda.

–No vols mirar una mica la televisió? –li pregunto.

–I què en trauré?

–En fi, una mica de distracció.

–M'agradaria més tornar a casa.

–Ja ets a casa.

–On som ara?

Li dic el carrer i el número on vivim.

–Doncs aquí no hi he estat gairebé mai.

–Vas construir aquesta casa a final dels anys cinquanta i d'aleshores ençà que hi vius.

El pare fa una ganyota. La informació que acaba de rebre no sembla que l'hagi deixat gaire tranquil. Es grata el clatell i diu:

–M'ho crec, però no del tot. I ara vull tornar a casa.

Jo me'l miro. Encara que fa tot el que pot per dissimular el seu trasbals, es nota que la situació el preocupa. Està molt neguitós i té el front amarat de suor. La visió d'aquest home a punt de ser pres pel pànic m'arriba a l'ànima.

La sensació turmentadora de no ser a casa forma part del quadre de la malaltia. Jo ho interpreto pensant que una persona dement ha perdut la sensació de seguretat a causa de la seva ruïna psíquica i enyora algun lloc on pugui tornar a tenir aquesta sensació. I com que el sentiment d'irrita-

ció no desapareix ni en els llocs més familiars, ni tan sols el propi llit ja no resulta un lloc acollidor.

I, com deia Marcel Proust, els veritables paradisos són sempre els paradisos perduts. En un cas així, els canvis de lloc no provoquen una millora, com no sigui la pura distracció que també es pot aconseguir per exemple cantant. Cantar és divertit, i a les persones dements els agrada cantar. Cantar és una activitat emocional, com una llar fora del món tangible.

I parlant de cantar: sovint diuen que les persones dements són com infants; no hi ha quasi ni un sol text sobre el tema que no faci servir aquesta metàfora, i això és francament empipador: una persona adulta no pot transformar-se de nou en un infant pel simple fet que forma part de la naturalesa intrínseca dels infants desenvolupar-se cap endavant, no pas cap enrere. Els infants adquireixen capacitats; els dements en perden. Contemplar els infants transmet una sensació de progrés; observar els dements, de pèrdua. La veritat és que l'edat no retorna res, és com un tobogan, i una de les màximes preocupacions que comporta la vellesa és que duri massa.

Engego l'aparell reproductor de CD. Helga, la meva germana, ha comprat una col·lecció de cançons populars. *Hoch auf dem gelben Wagen. – Zogen eins fünf wilde Schwäne.* Sovint, la cosa funciona i taral·legem durant mitja hora i l'ancià s'hi implica tant que em fa riure. La gresca s'en-

comana al meu pare i, com que s'ha fet tard, aprofito el moment per acompanyar-lo cap a dalt, al seu dormitori. Ara l'home està de bon humor, encara que les nocions d'espai i temps i la successió d'esdeveniments continuïn sent un caos que de moment no l'amoïna gaire.

No es tracta de vèncer, sinó simplement de resistir, penso, tan esgotat com el meu pare. Li explico tot el que ha de fer abans de posar-se el pijama. Ell mateix es fica sota les mantes i diu:

–El que compta és que tinc un lloc on dormir.

Mira al seu voltant, aixeca la mà, saluda algú que només veu ell i després afegeix:

–No està gens malament. S'hi està força bé, aquí.

Com estàs, papa?

Doncs la veritat és que estic bé, però entre cometes, perquè no em sento en condicions de jutjar-ho.

Què penses sobre el pas del temps?

El pas del temps? M'és igual que passi de pressa com que passi a poc a poc. En aquesta mena de qüestions no sóc gaire exigent.

Les ombres del principi continuen perseguint-me, malgrat que els anys m'hagin donat una certa perspectiva. Quan miro per la finestra l'hort enrederat pel fred de l'hivern i recordo el que ens ha passat, tinc la sensació d'haver fet un pas en fals molt temps enrere.

La malaltia del meu pare va començar amb una lentitud tan desconcertant que era difícil valorar la veritable transcendència dels canvis, que es van anar produint mig d'esquitllentes, com en aquell conte popular en què la mort fa espetegar els seus ossos a l'exterior de la casa però no la veu ningú. Nosaltres sentíem el soroll i ens pensàvem que era el vent que bufava a través de la lenta i progressiva ruïna de la casa.

Els primers símptomes de la malaltia van aparèixer a final dels anys noranta, però no vam saber interpretar-ne correctament l'origen. Recordo, remenant amargament el cap, la reforma de la terrassa de casa, quan el pare va trencar la tapa de ciment de l'antic pou mort perquè no podia aixecar-la tot sol i tornar-la al seu lloc. No va ser la

primera situació en què em vaig pensar que em feia la vida més difícil expressament, i ens vam escridassar. Durant les obres, de tant en tant me n'anava de casa i tenia por que, quan tornés, m'esperés una altra sorpresa desagradable.

També recordo el dia que vam rebre la visita d'un redactor de la ràdio suïssa. Va ser la tardor del 1997, abans que sortís publicada la meva primera novel·la. Havíem de gravar un capítol del llibre i vaig demanar al meu pare que durant la tarda no fes soroll. Però, tan bon punt vam iniciar la gravació, es van començar a sentir al taller uns cops de martell que no van parar mentre el redactor va tenir el micròfon engegat. Mentre llegia sentia una profunda ràbia pel meu pare, un veritable odi per la seva falta de respecte i, durant els dies següents, vaig evitar-lo i no li dirigia la paraula. La consigna era: sabotatge.

I quan es va casar Peter, el meu germà gran? Va ser el 1993. Durant el banquet de noces, el pare va patir una indigestió perquè va perdre el sentit de la mesura i, després dels diversos plats de què constava el tiberi, es va cruspir entre deu i quinze porcions de pastís de nuvis. A altes hores de la nit es va ficar al llit amb penes i treballs i s'hi va quedar durant dos dies amb un fort mal de panxa. Tenia por de morir-se, però no feia llàstima a ningú, perquè tots pensàvem que ja li estava bé. Ningú no es va adonar que perdia progressivament les seves capacitats pràctiques quotidianes.

La malaltia anava teixint una xarxa al seu entorn, lentament, discretament, i el pare ja hi estava ben atrapat sense que ens n'adonéssim.

Si els fills no interpretàvem correctament els símptomes, ell mateix devia patir terriblement els canvis que percebia en si mateix, la por profunda que alguna cosa hostil s'apoderava de la seva ment sense que pogués defensar-se'n. No ens en va dir mai res, a causa del seu caràcter tancat i la seva incapacitat d'expressar els sentiments. No formava part de la seva manera de ser parlar de com se sentia, i ja era massa tard per canviar d'hàbits. Per desgràcia, havia transmès aquesta incapacitat als seus fills, per la qual cosa nosaltres tampoc vam emprendre cap iniciativa digna d'esment. Ningú no es va veure amb cor de fer res que no fos deixar que les coses seguissin el seu curs. Vam adonar-nos que el pare tenia sortides curioses, però no ho havia fet sempre? El seu comportament ens semblava normal.

De fet, al principi totes les coses estranyes semblaven el resultat lògic de la confrontació d'unes determinades particularitats del caràcter amb una nova situació. El pare es feia gran, però, sobretot, calia tenir en compte que la seva dona l'havia deixat després de trenta anys de matrimoni. Per tant, fins a cert punt era natural que li faltés una mica d'empenta.

La separació l'havia afectat molt, sempre s'havia oposat estrictament a la idea del divorci, per una banda perquè volia quedar-se amb la mare i, per l'altra, perquè hi ha coses que per al pare comporten un compromís estricte. No havia acabat d'acceptar que certes convencions en aparença immutables haguessin patit una erosió irreversible. Al contrari dels hàbits més flexibles que predominen avui dia, volia mantenir-se fidel a una decisió presa feia dècades i no volia trencar aquella promesa. En aquest sentit també pertanyia a una generació diferent que la seva dona, quinze anys més jove. Per a ella, el més important no eren les aparences ni una antiga promesa, sinó la possibilitat de començar una nova vida en un altre lloc i ser feliç. I mentre la mare marxava de casa, el pare s'entestava a mantenir-se fidel a una relació morta i a una causa perduda.

La partença de la mare va provocar en el pare una temporada de capficament i d'inactivitat. Va ser com si hagués perdut l'interès per tot. Fins i tot va deixar de treballar a l'hort, encara que sabia que els seus fills estaven massa enfeïnats per cuidar-se'n. El pare va deixar-ho pràcticament tot de banda i, en el seu comportament, no va quedar cap traça de l'antiga laboriositat amb què havia emprès totes les seves activitats durant dècades senceres. Va anunciar, lacònicament, que ara els tocava als joves, que ell ja havia treballat prou.

Aquests pretextos ens feien empipar, i realment eren pretextos, però tenien un origen molt diferent del que nosaltres ens imaginàvem. Ens pensàvem que les seves mancances eren conseqüència de la inactivitat, però era al revés: la inactivitat era conseqüència de les seves mancances. Com que fins i tot les tasques més senzilles el desbordaven i s'adonava que de seguida perdia el control de la situació, va anar deixant d'assumir qualsevol responsabilitat.

En comptes de regar les tomaqueres, passava l'estona fent solitaris o mirant la televisió. Recordo com em molestaven els seus monòtons entreteniments. Per a mi, que en aquell moment intentava progressar professionalment, la seva vida em resultava d'una indolència increïble. No es pot estar sempre fent solitaris i mirant la televisió, pensava, i no m'estava d'expressar obertament la meua opinió. L'hi retreia, el burxava i el provocava, li parlava de desídia i falta de coratge. Però fins i tot els intents més persistents de fer-lo sortir del seu ensopiment van fracassar de manera lamentable. Amb el posat d'un cavall que aguanta una tempesta sense immutar-se, resistia tots els atacs i continuava amb el seu ritme quotidià.

Si en aquella època no hagués hagut de passar uns quants mesos a casa per poder guanyar-me la vida com a tècnic de so i de vídeo al teatre del llac de Constança, a Bregenz, sense deixar d'escriure,

hauria evitat de bon grat la casa dels pares. Perquè, al cap de pocs dies d'estar-m'hi, m'envaïa una pena infinita, i als meus germans els passava el mateix. De mica en mica, tots van anar marxant, els fills es van dispersar i el meu pare es va anar quedant cada vegada més sol.

Aquest era l'estat d'ànim l'any 2000. La malaltia no només afectava el cervell del meu pare, sinó també la imatge que me n'havia fet quan era petit. Durant tota la meva infantesa m'havia sentit orgullós de ser el seu fill, i ara el considerava cada cop més un beneit.

Deu ser veritat el que va dir Jacques Derrida: que un, quan escriu, demana perdó contínuament.

La tieta Hedwig explica que una vegada ella i Emil –el més gran dels sis germans del meu pare– el van anar a veure. Emil havia portat la màquina de tallar cabells i una tovallola, però la tieta Hedwig ja no recorda si el meu pare es va deixar fer. Damunt de la taula de la sala d'estar, la tieta va descobrir, sorpresa, un plat amb restes de salsa italiana. Més tard, al meu pare li va caure un got a terra i es va quedar mirant-s'ho amb posat desvalgut. La tieta es va oferir a recollir els trossos de vidre i li va preguntar on era l'escombra. Ell no l'hi havia sabut respondre, se la va quedar mirant amb llàgrimes als ulls, i llavors ella va comprendre què passava.

Sembla que no en van parlar. El pare va continuar mantenint en silenci la lluita amb si mateix i no va intentar explicar-ho ni va tenir cap rampell estrany... fins al pelegrinatge a Lorda.

Va ser el 1998, amb Maria, la més gran de les seves tres germanes, que tots anomenen Mile, Erich, el més jove dels germans vius, i Waltraud, la cunyada. El pare, que no havia anat mai de vacances amb la seva dona i els seus fills, perquè deia que havia vist el món en guerra, va emprendre un viatge relativament llarg amb l'exigua esperança d'obtenir gràcia.

Un hi va, amb un somrís buit, resa a la nit i, com si les oracions de la nit no tinguessin cap mena de poder, al matí torna a resar.

Mile, que ja aleshores caminava amb dificultat, sembla que li va dir:

–Vés-hi tu per mi, i jo pensaré per tu.

Les coses més terribles són les que no comprem. És per això que la situació va millorar quan vam tenir cada cop més evidències que el pare no patia només descuits i manca de motivació. El fet que les qüestions quotidianes més senzilles li planteessin problemes irresolubles ja no es podia justificar ni confondre amb una simple tendència a la distracció. Al matí es vestia a mitges, es posava la roba al revés o es posava quatre mudes, al migdia ficava la pizza al forn amb la capsa, i desa-

va els mitjons a la nevera. Encara que tot just comencéssim a copsar la magnitud de l'horror, en algun moment vam veure clarament que el pare no és que fos descurat, sinó que patia de demència.

Durant anys ni m'havia passat pel cap aquesta idea, perquè la imatge que tenia del meu pare s'hi oposava. Per molt absurd que sembli, no l'hauria cregut capaç d'una cosa així!

La comprensió de la veritable situació va representar un alleujament per a tots, perquè havíem trobat una explicació acceptable per al caos dels anys anteriors i no ens sentíem tan aclaparats. L'únic que ens entristia era la sensació d'haver perdut massa temps lluitant contra un fantasma, un temps que podríem haver aprofitat molt millor. Si haguéssim estat més intel·ligents i hi haguéssim posat més interès i atenció, hauríem estalviat molts disgustos al pare i també a nosaltres mateixos i, sobretot, hauríem pogut cuidar-lo molt millor i fer-li de seguida unes quantes preguntes.

El començament de la malaltia va ser una època espantosa, un absolut fracàs. A més, va ser el període en què hi ha haver les pèrdues més grans, i dient això em refereixo tant a la pèrdua de memòria biogràfica del meu pare com també a la des-

aparició concreta d'objectes que havien estat importants a la vida del meu pare. Havia perdut la seva bicicleta dels anys cinquanta, amb tres marxes, un manillar elevat i un seient de pell amb suspensió que grinyolava una mica. Durant dècades, el pare va anar a treballar amb aquesta bicicleta, fins i tot amb neu i gel als carrers, a l'ajuntament, on havia començat a treballar d'escrivent als vint-i-sis anys. També havia perdut el retrat de mig cos en què es veia un noi que pesava poc més de quaranta quilos, que li havien fet just acabada la guerra i que havia portat a la cartera gairebé durant seixanta anys, juntament amb una foto de la seva mare. Eren objectes que s'estimava molt.

Vaig parlar amb una amiga meva, Adrian, sobre la foto i sobre com m'havia impressionat. Li vaig descriure l'aspecte del meu pare, que tenia dinou anys i feia pocs dies que havia sortit d'un hospital militar rus, on havia superat una disenteria més per sort que no pas perquè n'haguessin tingut gaire cura i havia passat setmanes senceres a les portes de la mort, enmig d'una misèria inimaginable. Li agradava molt ensenyar aquesta foto, on es veia amb els cabells molt curts, els trets molt marcats i una expressió difícil de descriure i una claredat barrejada amb horror als seus ulls foscos i espurnejants que resultava atractiva. No era gens divertit que algú portés una foto com aquesta a la cartera en comptes de la típica foto de la dona i els fills.

Quan me'n vaig anar a Wolfurt, Adrian em va aconsellar que en fes una còpia, i es va sorprendre que encara no ho hagués fet. Això era l'any 2004. Una tarda, tornant de Berlín, vaig arribar a casa i com que el meu pare era al jardí amb Peter i Ursula mirant com jugaven les seves nétes, com solia fer quasi cada dia en aquella època, vaig escorcollar totes les seves jaquetes i els seus pantalons i vaig remenar tots els calaixos i els armaris, com dècades enrere, quan era petit i tafanejava per la casa. Però aquest cop la meva tafaneria no em va servir de res. Vaig trucar a Helga per preguntar-li si sabia res de la cartera del pare i ella em va dir que li semblava que feia anys que l'havia perduda. Encara recordo la meva decepció, com em vaig enfadar amb mi mateix i amb tots nosaltres per no haver-ho evitat quan encara hi érem a temps.

Al vespre vaig demanar al pare si sabia res de la foto i ell em va explicar una història inversemblant segons la qual havia estat a Egipte i a Grècia, on li havien robat els pantalons.

–Com? Què? On? –vaig exclamar, esverat, perquè comprenia perfectament que no només la foto, sinó també tots els coneixements del meu pare sobre el seu passat se n'havien anat a la brossa.

–Papa, vols que em cregui que vas estar a Egipte?

–Per descomptat, no hi vaig ser voluntàriament, sinó en el context d'una campanya de deportació d'infants.

–I què et va semblar? –li vaig preguntar.

–Va ser avorrit –em va respondre, arronsant les espatlles–. No vaig veure res ni em va passar res. No podia fer res, no feia res i no sabia res.

Com va ser la teva infantesa, papa?

Mmm, bona, inofensiva. Tot el que teníem era més aviat primitiu, tant pel que fa a la naturalesa com a la quantitat i les conseqüències.

Hi penses sovint?

En recordo algunes coses, però no tot. Em sembla que me n'he distanciat.

Què recordes del teu pare?

Ara mateix, res.

Però devies tenir un pare, oi?

Sí, és clar que sí.

I no va ser una persona especial en la teva vida?

Haig de reconèixer que sí. Però no pensava gaires coses. No s'encaparrava gaire per res.

I la teva mare?

La meva mare? Em va ensenyar a ser humil. Era una persona humil, servicial i amable. Tothom l'estimava.

Cada vegada hi ha menys nens que es diguin August. Al meu pare, tanmateix, aquest nom li ha prestat un bon servei durant vuit dècades i mitja; només els seus companys d'escola l'hi escurçaven i l'anomenaven *Gustl*, mentre que els pares, els germans, la dona i els companys de feina l'anomenaven August.

Va néixer el 4 de juliol de 1926 i era el tercer de deu germans. Els seus pares eren uns camperols humils i vivien a Wolfurt, un municipi de Vorarlberg, a la vall del Rin, on, a causa del dret de successió, no hi ha camperols amb grans propietats. Els pares del meu pare tenien tres vaques, un hort, un camp, un prat, un tros de bosc, el dret de destil·lar tres-cents litres d'aiguardent i un rusc. Una família amb tants fills no hauria pogut viure de tot això. Per tant, va caldre que Adolf Geiger, el *Dätt*, treballés per a la indústria elèctrica, encara incipient, i anava amb la bicicleta pels pobles de la part baixa de la vall del Rin llegint els comptadors de les cases.

Quan al *Dätt* se li punxava una roda perquè se

li havia clavat el clau perdut d'alguna ferradura, deixava la bicicleta davant la casa perquè un dels seus fills, en general August, li apedacés la roda. Jo, quan se'm punxava una roda, també deixava la bicicleta davant de casa perquè el pare me l'arreglés. I de la mateixa manera que el pare va haver d'obeir els seus pares, més endavant també s'esperava que obeís els seus fills. Els seus fills havien nascut en un altre món i es pensaven que podien decidir com calia fer les coses.

Diuen que el *Dätt* feia bé la seva feina, encara que no fos especialment dotat ni tampoc gaire robust. Li agradava més donar ordres que no pas treballar, perquè la resta dels membres de la família eren més hàbils i ben aviat també van ser més forts que ell i no volia fer el ridícul davant de la seva dona i els seus fills. Pel mateix motiu, el *Dätt* no va explicar mai com s'havien de fer les coses, sinó que es limitava a donar ordres perquè els altres les fessin. Així evitava que algú li digués com les podia fer millor.

La conducta del *Dätt* era autoritària i ell tenia la mà llarga. I encara que les tàctiques d'evitació dels fills es mantinguessin dins d'uns límits raonables, si les ximpleries que deia el *Dätt* passaven de mida, el contradeien (diuen Mile i Paul).

Els fills més grans consideraven el *Dätt* un element molest i l'evitaven. Anaven a missa de diumenge tres minuts abans o després que ell, però mai amb ell. Després de començar a ser marginat

per la família, va procurar mantenir una relació més bona amb els fills més petits; hi tenia un tracte més raonable, hi jugava a la guineu i la gallina i hi feia llargues passejades, però ja era més gran, tot i que en les seves narracions encara ressonava l'eco de les seves bufetades.

Una vegada, el *Dätt* va demanar a Emil, que tenia catorze anys, que el dugués a collibè per Schwarzach. Era l'any 1937, i va dir que tindria massa feina si s'havia de treure les sabates.

Havia llegit molt, però tant el seu hàbit de llegir com les bufetades no van ser comportaments que transmetés als seus fills. Eren més atractives les qualitats de la mare.

La *Mam* era més intel·ligent que el *Dätt*. Això és el que deia el meu pare quan encara conservava algun record de totes aquestes coses: era una dona cordial, amable, prima, forta i amb els bíceps clarament marcats. El seu pare era ferrer a Wolfurt. Quan era jove, abans d'anar a treballar de brodadora, va fer d'ajudant a la ferreria perquè no tenia germans i el seu pare havia pensat que calia fer alguna cosa amb aquella noia tan llesta.

La ferreria és al llindar del bosc, sota el palau, i té una gran sínia. Abans de la Primera Guerra Mundial i durant el conflicte, el camió de Dornbirn deixava el material encarregat al peu de la Schlossgasse i, sortint de l'escola, les cinc filles del ferrer transportaven les llargues barres de ferro pel camí costerut.

